

В І Д Г У К
офіційного опонента

доктора юридичних наук, доцента
Гороха Олексія Петровича
на дисертацію Большакової Дар'ї Олександрівни
«Призначення заходів кримінально-правового характеру
на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження Д. О. Большакової поза всяким сумнівом. Вирішення кримінально-правових конфліктів через механізм укладення угод дозволяє задовольнити інтереси всіх учасників такого конфлікту, зекономити державні ресурси на досудове розслідування та розгляд справи судом, досягти завдань кримінального провадження в оптимальні строки. Дисертантка слушно звертає увагу на те, що узгодження сторонами кримінального провадження застосування погодженого кримінально-правового засобу є неподільною складовою взаємних поступок на шляху до пошуку балансу у вирішенні конфлікту, який би задовольняв інтереси окремих осіб (сторін угод), суспільні інтереси та інтереси правосуддя (С. 2). У зв'язку з цим розробка здобувачкою науково обґрунтованих пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства з метою збалансування інтересів сторін кримінального провадження у механізмі укладення угод, безумовно, сприятиме збільшенню випадків укладання угод на практиці та ефективному правозастосуванню. Безперечно вартий уваги той факт, що запропонована авторкою до наукової експертизи наукова тема не була предметом самостійного комплексного та системного дослідження.

Зміст дисертації та її завершеність. Передусім привертає увагу структура дослідження. Дисертація Д.О. Большакової складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, що охоплюють дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність наукового дослідження, визначено мету, завдання, предмет та методи дослідження, сформульовано наукову новизну, а також викладено основні

положення, що винесені на захист. Авторкою також охарактеризовано нормативно-правову та емпіричну базу дослідження, практичне значення одержаних результатів та апробацію результатів дисертації, зазначено про оприлюднення основних результатів дослідження в публікаціях.

В першому розділі роботи здобувачкою класично висвітлено теоретико-правові засади дослідження призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод. В другому та третьому розділах дисертації авторка зосередилася на дослідженні загальних та спеціальних засад призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод. В четвертому розділі дослідження дисертантка висвітлила авторське бачення шляхів вдосконалення правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод з урахуванням дослідженого зарубіжного досвіду.

Без зайвої скромності зазначу, що розкрити повною мірою обрану тему дослідження через вдало побудований зміст вдається далеко не багатьом дисертантам. Здобувачка, на мою думку, з цим чудово впоралася.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Наукова новизна дисертації полягає в тому, що праця Д.О. Большакової є першим комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем щодо вдосконалення формалізації призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості.

Дисертантом винесено на захист низку наукових позицій, що характеризують наукову новизну дослідження.

Передусім варто відзначити, що автором обґрунтовано види заходів кримінально-правового характеру, що можуть узгоджуватися сторонами угод. При цьому доводи здобувачки про те, що спеціальна конфіскація та заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб не можуть бути предметом узгодження сторонами угод є цілком слушними.

Дисертантка в своїй роботі абсолютно слушно розвинула наукове положення щодо поняття «добровільність укладення угоди її сторонами». Науковий внесок полягає в тому, що авторка довела те, що це поняття не тотожне «досягненню згоди на призначення певного виду та розміру покарання (або ж його призначення та подальше звільнення від відбування покарання з випробуванням).

Вартий позитивної оцінки висновок здобувачки (зроблений на підставі аналізу судової практики) про те, що чинні нормативно-правові приписи щодо меж судового розсуду при затвердженні угод за відсутності чіткої та однозначної правової регламентації відповідних повноважень сторін угоди на сьогодні не можуть виконувати роль єдино правильного орієнтира визначення повноважень сторін угоди в цьому питанні. Відтак розроблені нею загальні та спеціальні засади призначення покарання на підставі угод заслуговують високої наукової оцінки.

Чимало слухних нових ідей висловлено авторкою щодо змістовних положень угод. Зокрема, авторкою висловлено пропозиції щодо удосконалення низки приписів Загальної частини КК України, виходячи з яких, сторони мають узгоджувати заходи кримінально-правового характеру при укладенні угод. При цьому Д. О. Большаковою не лише розроблено поняття «узгоджене покарання» та виокремлено його складові, а й виявлено типові помилки в призначенні покарання, які є підставою відмови в затвердженні узгодженого покарання. Наведені положення, вважаю, дозволили авторці запропонувати оригінальну прикладну ідею: законодавчо врегулювати можливості сторін угоди в межах узгодження міри покарання (його строку та виду) віршувати питання й щодо заміни одного виду покарання на інший у спосіб, визначений законом.

Авторкою цілком обґрунтовано критично проаналізовано підхід в науці щодо визнання обставин, що пом'якшують покарання, необов'язковими (додатковими) умовами угоди. Варто підтримати дисертантку в тому, що оскільки призначення покарання є обов'язковим елементом угоди, такими ж мають визнаватися й усі складові процесу його призначення, передбачені як

загальні та/або спеціальні засади. В аналізованому аспекті заслуговують на підтримку розроблені здобувачкою критерії оцінювання правозастосовної ситуації, яка підпадає під категорію «неправильно призначене покарання», та «неправильного пом'якшення покарання» на підставі ст. 69 КК України. В продовження розроблених положень дисертантка розвинула підходи до розширення меж судової дискреції в частині визнання обставин, що пом'якшують покарання, не зазначених у ч. 1 ст. 66 КК України, зокрема, обумовлених воєнним станом. Так само мають важливе прикладне значення аргументи дисертантки щодо правильного тлумачення на практиці положень, передбачених ч. 1 ст. 75 КК та ч. 2 ст. 75 КК України.

Дисертантка приділила належну увагу положенням щодо оцінки затвердженим судом 1 інстанції угод судами вищих інстанцій. В аналізованому аспекті варті уваги висловлені авторкою аргументи щодо вже усталених у праві підходів: у тлумаченні термінологічних конструкцій «більш суворе покарання» та «менш суворе покарання», в оцінці стану погіршення становища засудженого у випадку заміни покарання у виді позбавлення волі з подальшим звільнення від відбування такого покарання з випробуванням на штраф, тощо.

Обґрунтованість наукових результатів дисертації та їх достовірність. Оцінюючи зазначені вище положення наукової новизни на предмет їх обґрунтованості та достовірності констатую, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації Д. О. Большакової, є належно обґрунтованими та достовірними. Підтвердженням цього є переконливість їх авторської аргументації, репрезентативність емпіричних даних, вдале ілюстрування окремих положень дисертації прикладами з судової практики, результатами анкетування юристів різних спеціальностей. Висновки автора ґрунтуються на ретельному вивченні як вітчизняних і зарубіжних джерел, так і великої кількості матеріалів національної судової практики та практики Європейського суду з прав людини.

Належний рівень обґрунтованості положень і висновків дисертації забезпечується вдалою методологією дослідження. Комплексне використання

необхідних *методів дослідження* (історико-правового, порівняльно-правового, діалектичного, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, абстрагування, узагальнення, системно-структурного, системно-функціонального, формально-юридичного, конкретно-соціологічного) дозволило здобувачці виконати головні завдання дослідження: визначити стан наукового дослідження аналізованої проблеми у науці кримінального права на сучасному етапі; простежити генезу нормативно-правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод; вивчити зарубіжний досвід правового регулювання призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод (країн континентальної та прецедентної правової сім'ї); систематизувати наукові знання про призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угод у кримінальному праві України; визначити правову природу застосування покарання на підставі угоди про примирення та про визнання винуватості; з'ясувати загальнотеоретичні підходи до узгодження заходів кримінально-правового характеру, що застосовують на підставі угод; виявити стан дотримання загальних засад призначення покарання та звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі угод; з'ясувати стан дотримання спеціальних засад призначення покарання на підставі угод (покарання більш м'якого, ніж передбачено законом, з урахуванням стадії кримінального правопорушення та характеру співучасті, за сукупністю кримінальних правопорушень та вироків, неповнолітній особі). Наведене дозволило дисертантці сформулювати рекомендації щодо вдосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Безсумнівною перевагою роботи є використання дисертанткою результатів проведеного нею узагальнення результатів вивчення зокрема: 200 рішень судів різних інстанцій, постановлених протягом 2013–2024 рр.; матеріалів дисциплінарних проваджень прокурорів; результатів анкетування суддів юристів різних спеціальностей (С. 250–254). Це свідчить про наукову добросовісність дисертантки, репрезентативність її висновків та рекомендацій.

Варто також зазначити, що основні положення дисертації та сформульовані

пропозиції щодо законодавства та практики його застосування були оцінені вченими та практиками, що відображено у відповідних актах впровадження (С. 258–262).

Значущість дослідження для науки і практики. Результати дослідження мають не лише наукове, а й суто практичне значення. Зроблені авторкою висновки та висловлені рекомендації можуть бути використані (і вже використовуються, що засвідчують акти впровадження) в різних сферах: у законотворчій діяльності, під час правозастосування, у навчальному процесі та у науково-дослідній діяльності.

Повнота викладу результатів проведеного дослідження в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Дисертація є самостійним дослідженням. Основні висновки дисертантки оприлюднені в 13 наукових працях, з яких: 4 – наукові статті, опубліковані у фахових наукових виданнях України, а також у тезах 9 наукових доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Ознайомлення зі змістом опублікованих наукових праць свідчить про те, що публікації здобувачки відображають зміст та результати наукового дослідження з достатньою повнотою, засвідчують їх належну апробацію, що свідчить про послідовну роботу здобувачки над своїм дослідженням. Отже, дисертанткою дотримано вимоги п.8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 щодо висвітлення результатів проведеного дослідження.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Рецензована праця виконана з дотримання принципів академічної доброчесності. В рецензованій дисертації не було встановлено: дослівного запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело; використання інформації у виді фактів, ідей, тощо з джерела без посилання на це джерело; перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального

тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертація написана грамотною українською мовою з використанням загальноприйнятої правничої термінології та наукового стилю викладення. Свої думки здобувачка виклала логічно та послідовно, що забезпечує легкість і доступність сприйняття інформації. Положення дисертації викладені відповідно до усталених норм наукової комунікації та полеміки.

Зауваження щодо окремих положень дисертації. Позитивно оцінюючи наукову працю Д. О. Большакової хочу звернути увагу на її окремі дискусійні положення, що потребують додаткового пояснення або додаткової аргументації під час публічного захисту дисертації.

1. Належного обґрунтування під час захисту потребує використана дисертанткою базова термінологія дослідження. Д. О. Большакова очікувано обрала в дисертації термінологію, яка використовується в чинному кримінальному законодавстві: «заходи кримінально-правового характеру». Водночас у кримінальному праві положення про те, як назвати правове явище, яким держава реагує на вчинене суспільно-небезпечне діяння: «кримінально-правовим заходом», «заходом кримінально-правового характеру», «кримінально-правовим наслідком», «заходом кримінально-правового впливу» чи «кримінально-правовим засобом» належить до числа дискусійних.

Принадно зазначу, що в проєкті нового Кримінального кодексу України Робоча група використала термін «кримінально-правові засоби» (Книга 3). Відтак «у Проєкті КК не просто здійснено термінологічну заміну нинішнього законодавчого словесного багатоманіття єдиним і послідовним терміном «кримінально-правові засоби», а й на галузевому рівні втілено загальнотеоретичну конструкцію правових засобів, яка є надбанням інструментального напрямку в теорії права, а останній, своєю чергою, був породжений філософською течією прагматизму»¹. Щодо правильності

¹ Проєкт нового Кримінального кодексу України: передумови розробки, концептуальні засади, основні положення: монографія. Андрушко П.П., Бакумов О.С., Баудін Ю.В., Бурдін Ю.В., Вишневська І.А., Горох О.П., Гуторова Н.О., Марчук Н.О., Навроцький В.О., Пономаренко Ю.А., Стрельцов Є.Л., Хавронюк М.І. // За заг. ред. Ю.В. Баудіна, М.І. Хавронюка. К.: Компанія ВАІТЕ. С. 124.

оперування в кримінальному праві терміном «кримінально-правовий засіб» слухними є також міркування В. М. Куца. Віталій Миколайович так роз'яснює це питання: «Захід – це процес і результат застосування засобу, динаміка останнього. Матеріально-правовий закон фіксує правові явища не в динаміці, а в їхньому статичному стані, для якого адекватним є поняття «засіб». Інакше кажучи, захід – це організаційно-процесуальне явище, а засіб – матеріально правове. Тому в КК України, який є матеріальним законом, присутні лише засоби кримінально-правового характеру, а в Кримінальному процесуальному кодексі України ці засоби трансформуються в заходи, і, відповідно, надають «руху» кримінально-правовій матерії (кримінально-правовим засобам)»¹.

Ознайомлення з підрозділом 1.4. дисертації «Загальнотеоретичні підходи до узгодження заходів кримінально-правового характеру, які застосовують на підставі угод» дозволяє зробити висновок про те, що здобувачка уникла наукової дискусії з зазначеного питання. Крім того, вона, на жаль, не приділила належної уваги питанню про систему кримінально-правових засобів. Такий дещо спрощений підхід дисертантки у дослідженні цих важливих питань є необґрунтованим і мав, вважаю, свої наслідки для подальшого дослідження.

Зокрема у підрозділі 1.4. дисертації здобувачка на підставі аналізу кримінального та кримінального процесуального законодавства дійшла обґрунтованого висновку про те, що угоди можуть передбачати фактично лише один кримінально-правовий засіб – покарання, що може бути призначене реально або від відбування якого засуджений може бути звільнений з випробуванням. Дослідженню саме цих питань присвячені розділи 2 та 3 дисертації відповідно. Також дисертантка дійшла правильного висновку про те, що спеціальна конфіскація (с. 59) або заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (с. 78-79) не можуть бути передбачені угодами. При цьому хоча дисертантка в порядку *de lege ferenda* і висловлює пропозицію щодо законодавчого врегулювання погодження в угодах можливості застосування обмежувальних засобів (с. 80-83), утім ґрунтовного аналізу застосування цього

¹ Куц В. М. Від дихотомії «злочин – покарання» до кримінального правопорушення та кримінально-правових засобів реагування. Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у ХХІ столітті : мат. міжнар. наук.-практич. конферен., Львів : Західноукраїнська організація «Центр правових ініціатив», 2013. С. 55.

кримінально-правового засобу на підставі угод в роботі вона не здійснила. Так само залишилися поза увагою дисертантки дискусійні питання доцільності погодження в угодах можливості застосування різновидів звільнення від кримінальної відповідальності (статті 45-48 КК), а також інших кримінально-правових засобів: примусових заходів медичного характеру (ст. 94 КК), примусового лікування (ст. 96 КК), пробаційних обов'язків, реституції та компенсації тощо.

Таким чином, зроблені дисертанткою в ході дослідження висновки щодо видів кримінально-правових засобів, що можуть бути передбачені угодою, мали, вважаю, вплинути на правильне обрання нею предмету дослідження (а можливо і теми дослідження). Наразі видається спірним обрання здобувачкою в якості такого предмету «застосування на підставі угод заходів кримінально-правового характеру», адже угодою може бути передбачено застосування лише одного з таких засобів – покарання.

2. Д.О. Большакова дійшла оригінального висновку про те, що нормативно-правове регулювання питання правомочності суду призначати узгоджене сторонами угоди покарання (ч. 5 ст. 65 КК) є не спеціальним правилом (спеціальною засадою) призначення покарання, а загальною засадою призначення покарання, що визначає повноваження суду, обумовлені угодами, відмінні від повноваження суду призначати покарання при здійсненні кримінального провадження в загальному порядку (без угоди) (С. 52-55). У розвиток наведеного положення дисертантка розробила положення про загальні та спеціальні засади призначення покарання на підставі угод (С. 87-176), які безумовно є цінними для науки та заслуговують на правозастосування.

Слід вважати, що авторка дотримується позиції, що в кримінальному праві існують дві системи загальних та спеціальних засад призначення покарання:

- 1) система загальних та спеціальних засад призначення покарання при здійсненні кримінального провадження в загальному порядку (без угод) та
- 2) система загальних та спеціальних засад призначення покарання при здійсненні кримінального провадження на підставі угод.

Якщо сприйняти таку позицію дисертантки як вірну, то, на мою думку, вона є дещо не завершеною і ось чому. У вітчизняній теорії кримінального права, зокрема мною, висловлена наукова позиція про обґрунтованість виокремлення загальних засад звільнення від покарання. С.С. Коломієць в розвиток цієї позиції висловив слушну думку про доцільність виокремлення спеціальних правил звільнення від покарання (статті 75, 104, 79 КК) на підставі угоди про примирення або визнання винуватості, при сукупності кримінальних правопорушень або вироків; щодо неповнолітніх¹. Як видно із змісту дисертації здобувачка знайома з наведеною науковою позицією С.С. Коломійця (С. 130 – 131). Водночас не дивлячись на те, що зміст угод передбачає не лише застосування реального покарання, а й звільнення від покарання з випробуванням, авторка у розділі 3 дисертації чомусь залишила поза увагою загальні та спеціальні засади звільнення від покарання на підставі угод.

Водночас вважаю, що ідея автора щодо виокремлення системи загальних та спеціальних засад призначення покарання при здійсненні кримінального провадження на підставі угод як загальної засади є спірною.

Як визнає і зазначає сама дисертантка, формулюючи навіть певні законодавчі пропозиції (С. 206-209), у разі призначення покарання при здійсненні кримінального провадження на підставі угод сторони угоди мають дотримуватися загальних та спеціальних засад призначення покарання. Отже, загальні та спеціальні засади призначення покарання при здійсненні кримінального провадження на підставі угод ґрунтуються на загальних (частини 1-4 ст. 65 КК) та спеціальних засад призначення покарання (частини 2, 3, 4 ст. 68, статі 69, 69-1, 70-71 КК України) при здійсненні кримінального провадження в загальному порядку. Наведена обставина, на нашу думку, не дозволяє виокремлювати систему загальних та спеціальних засад призначення покарання при здійсненні кримінального провадження на підставі угод виключно як самостійний правовий феномен. Адже їх підпорядкований характер

¹ Коломієць С. С. Концептуальна модель спеціальних правил звільнення від покарання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. Вип. 6 (53). С. 124–132.

загальним та спеціальним засадам призначення покарання при здійсненні кримінального провадження в загальному порядку, на мою думку, унеможливило розгляд цих систем як рівнозначних правових феноменів.

Видається, що в основу своєї позиції Д. О. Большакова поклала сформульований науковий погляд на спеціальні засади звільнення від покарання виключно як на положення, що за порядком застосування є *додатковими* до загальних засад призначення покарання (В. В. Полтавець, Т. В. Сахарук). Водночас в юридичній літературі висловлена також наукова позиція про те, що спеціальні правила призначення покарання можуть не лише доповнювати, а й розвивати загальні засади призначення покарання (Р.Ш. Бабанли, В.С. Ворона, Ю. В. Шинкарьов, В.І. Тютюгін). Видається, що у разі призначення покарання на підставі угод як раз і відбувається розвиток загальних та спеціальних засад призначення покарання при застосуванні закону за специфічного порядку ухвалення судового рішення. У такому розумінні правила призначення покарання на підставі угод, на мою думку, слід визначати як спеціальні правила загальних засад призначення покарання.

3. У підрозділах 2.2 та 4.2 дисертації здобувачка дослідила дискусійне в науці та на практиці питання щодо можливості застосування ч. 2 ст. 75 КК у випадку засудження за певні кримінальні правопорушення, зосередивши свою увагу на корупційних кримінальних правопорушеннях та кримінальних правопорушеннях, пов'язаних з корупцією. При цьому на підставі аналізу положень доктрини та судової практики авторка дійшла обґрунтованого висновку про те, виправлення нечітких положень законодавства можливо лише шляхом удосконалення редакції ч. 2 ст. 75 КК України (С. 136-137, 213).

В подальшому аналізуючи у підрозділі 4.2 дисертації шляхи вдосконалення редакції ч. 2 ст. 75 КК України здобувачка проаналізувала положення законопроекту та висловлені в юридичній літературі пропозиції щодо цього питання (переважно М. М. Глоби) (С. 197-204). Проте фіналізованої авторської пропозиції щодо удосконалення редакції ч. 2 ст. 75 КК України ані в цьому

підрозділі дослідження, а ні висновках до роботи Д.О. Большакова чомусь так і не висловила.

Беручи до уваги надзвичайну важливість цього питання для теорії, законодавства та практики хотілося б під час захисту почути авторське бачення нової редакції ч. 2 ст. 75 КК України.

4. Вважаю, що дисертантці потрібно продовжити дослідження певних важливих питань, що стосуються теми його дослідження. Зокрема, визнаючи на С. 145 дисертації, що до спеціальних засад призначення покарання належать положення щодо призначення покарання особі, яка вчинила злочин під час виконання спеціального завдання з попередження або розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ч. 3 ст. 43 КК України) та призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання (ст. 69-1 КК України) у розділі 3 дисертації ці питання автором фактично не розкриті. Інший приклад певної незавершеності думок. Аналізу в підрозділі 3.2. спеціальної засади призначення покарання на підставі угод за незакінчене кримінальне правопорушення автором фактично присвячене лише 1 сторінку дослідження (С. 157), яка не містить формалізованих правил правозастосування.

Підстави відмови в затвердженні угоди про примирення між потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим або про визнання винуватості проаналізовані дисертанткою здебільшого в аспекті призначення покарання (с. 143). Підстави відмови в затвердженні угод в аспекті звільнення від відбування покарання з випробуванням, на жаль, не отримали комплексного висвітлення.

Однак висловлені критичні міркування не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження, оскільки більшість із них належить до дискусійних і не торкаються основних, концептуальних положень дисертації.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Підсумовуючи викладене зазначу, що дисертація Д. О. Большакової відповідає спеціальності 081 Право, тема дисертації надзвичайно актуальна, сформульовані авторкою висновки і рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною і мають як теоретичне, так і практичне

значення. Сформульовані мета та завдання дослідження дисертанткою успішно виконані, а одержані нею результати дослідження є науково обґрунтованими та достовірними.

Враховуючи актуальність, обґрунтованість, наукову новизну та практичну значущість результатів дослідження, кількість та обсяг публікацій здобувачки, констатую, що дисертація Большакової Дар'ї Олександрівни «Призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості», відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502 із наступними змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами).

З огляду на викладене, вважаю, що дисертація «Призначення заходів кримінально-правового характеру на підставі угоди про примирення та угоди про визнання винуватості» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, що містить наукові результати проведеного дослідження, а її авторка – Большакова Дар'я Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право зі спеціальності 081 Право.

**Офіційний опонент –
доцент кафедри кримінального
та кримінального процесуального права
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»,
доктор юридичних наук, доцент**

